

Udskriftsdato: 14. december 2025

FOU nr 1985.204 (Gældende)

Livsforsikring tegnet som pligtig enkeforsørgelse

Ministerium: Folketinget

Livsforsikring tegnet som pligtig enkeforsørgelse

Kritiseret, at undervisningsministeriet ikke besvarede en skriftlig anmodning om en nærmere forklaring på en ordning vedrørende livsforsikringer, tegnet som pligtig enkeforsørgelse.

Henstillet til finansministeriet at overveje en afvikling af den omhandlede ordning, der blev gennemført som en overgangsordning i forbindelse med tjenestemandsløven af 1919.

(J. nr. 1985-1041-70)

A klagede for sin tante, B, over undervisningsministeriets behandling af en sag om B's tilgodehavende i nogle livsforsikringer, der var tegnet som pligtig enkeforsørgelse.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at B var enke efter en lærer, der var født i 1891 og afgået ved døden i august 1983. B var 92 år.

I skrivelse af 20. oktober 1983 meddelte undervisningsministeriet B, at forsikringssummen ifølge nogle som pligtig enkeforsørgelse tegnede livsforsikringer, i alt 2.295 kr., ikke ville kunne udbetales hende, men skulle anvendes enten til indkøb af en livrente for hende med en årlig ydelse på mindst 299 kr. eller til indkøb af værdipapir, der skulle båndlægges således, at renten tilfaldt hende, mens kapitalen efter hendes død faldt i arv efter de almindelige regler. I begge tilfælde ville der i B's pension blive fradraget et beløb på 299 kr. årligt, svarende til det udbytte, som den pligtige enkeforsørgelse ville have indbragt hende, hvis der var tegnet overlevelserente. Ministeriet oplyste videre, at en livrente for B på 299 kr. årligt ville koste 1.140 kr. Det overskydende beløb ville kunne udbetales hende.

Undervisningsministeriet udbad sig en udtalelse om, hvorvidt B ønskede forsikringssummen anvendt til indkøb af livrente eller værdipapirer, i sidstnævnte tilfælde udbad ministeriet sig endvidere meddelelse om, hvilke værdipapirer hun ønskede indkøbt. Ministeriet bad yderligere oplyst, gennem hvilket pengeinstitut papirerne ønskedes deponeret i værdipapircentralen, samt nummeret på B's konto i pengeinstituttet.

I skrivelse af 8. november 1983 meddelte B undervisningsministeriet, at skulle hun vælge, ønskede hun beløbet anvendt til indkøb af statsobligationer. Hun stillede sig i øvrigt uforstående over for oplysningen om, at (hele) forsikringssummen ikke kunne udbetales straks og bad om nærmere oplysninger om baggrunden herfor.

Sagen blev herefter stillet i bero, bl.a. fordi B - forgæves - søgte om »dispensation«, således at forsikringssummen kunne udbetales kontant.

Den 31. august 1984 aftalte A telefonisk med undervisningsministeriet, at B kunne henvende sig til sin bankforbindelse i Korsør og »få sagen i gang«.

Den 25. september 1984 henvendte B sig i Bikuben, hvor hun fik de fornødne papirer udleveret.

Den 1. oktober 1984 oprettede Bikubens forvaltningsafdeling et depot for B og tilskrev samtidig undervisningsministeriet om dette.

Den 28. november 1984 meddelte undervisningsministeriet Bikubens forvaltningsafdeling, at ministeriet havde anvist afdelingen 2.295 kr.

Den 11. december 1984 modtog forvaltningsafdelingen beløbet fra undervisningsministeriet.

Den 19. december 1984 sendte forvaltningsafdelingen en forvaltningsbegæring til undervisningsministeriet til godkendelse.

Den 15. januar 1985 købte Bikubens forvaltningsafdeling for B nominelt 2.000 kr. dansk statslån, med en rente på 10%.

Den 9. marts 1985 skrev A således til undervisningsministeriet:

» ...

To problemer tynger min tante, som snart bliver 92 år:

1) Den 25-9-1984 henvendte min tante og jeg os efter aftale med ministeriet i Bikuben ... for at få sagen ekspederet, og efter et *halvt års* forløb er sagen endnu ikke bragt i orden.

2) Fra og med 1. januar 1985 fradrager Vestsjællands amtskommune 24,92 kr. månedlig i hendes pension, uden at hun selv har fået en eneste øre udbetalt af det beløb på kr. 2295,00, som så smukt kaldtes »livsforsikringer til enkeforsørgelse«.

I Deres brev af 20. oktober 1983 står der i første afsnit: »til indkøb enten af en livrente for Dem med en årlig ydelse på mindst 299 kr.« Det må forstås således, at dette beløb skulle tilfalde min tante.

Der er købt statsobligationer til pålydende 2000 kr. rente 10% (endnu uden oplysning om renteterminer), og så vil Bikuben have 5% af afkastet og ministeriet vil have 24,92 kr. gange 12 pr. år.

Jeg vil gerne bede Dem meddele mig, nummer og dato for den lov, som skulle pålægge en enke udgifter for at have 2295 kr. tilgode, som hun altså kan få udbetalt, når hun ligger i sin grav. Det bliver antagelig tidligst om 10 år, hun er endnu super-aktiv og åndsfrisk.

Vi vil låne loven på biblioteket eller måske kan De sende mig en fotokopi, idet jeg beder Dem skrive til mig, fordi min tante er ked af selv at skulle modtage kuverter med breve fra offentlige instanser og ked af til stadighed at skulle tænke på et dødsbo, som altså endnu ikke er afsluttet.«

I skrivelsen af 3. september 1985 til mig klagede A over, *dels* at sagen indtil nu kun havde været forbundet med udgifter for hendes tante, *dels* at hun ikke havde fået svar på skrivelsen af 9. marts 1985.

I udtalelsen af 13. november 1985 til mig redegjorde undervisningsministeriet for retsgrundlaget for de livsforsikringer, der var tegnet som pligtig enkeforsørgelse for B. For så vidt angik skrivelsen af 9. marts 1985 var det ministeriets opfattelse, at indholdet af skrivelsen allerede var besvaret ved ministeriets skrivelse af 20. oktober 1983.

Jeg udtalte følgende i en skrivelse til A:

»Jeg skal først bemærke, at jeg må anse det for en fejl, at undervisningsministeriet ikke besvarede og, må jeg forstå, ikke var indstillet på at besvare Deres skrivelse af 9. marts 1985 til ministeriet. Jeg bemærker særligt, at jeg ikke kan være enig i, at indholdet af denne henvendelse allerede var besvaret med ministeriets skrivelse af 20. oktober 1983, idet forholdet tværtimod var det, at det var denne skrivelse, som De i henvendelsen af 9. marts 1985 anmodede om at få en nærmere forklaring på.

Jeg har gjort undervisningsministeriet bekendt med min opfattelse.

Det retlige grundlag for undervisningsministeriets afgørelse er overgangsreglen i § 71, stk. 7, i lov nr. 489 af 12. september 1919 om statens tjenestemænd, der fortsat er gældende (jfr. finansministeriets bekendtgørelse nr. 489 af 2. oktober 1978 om bestemmelser efter den tidligere statstjenestemandslvgivning, der forbliver i kraft, og § 72 i lønnings- og pensionsloven af 1958).

§ 71, stk. 7, har følgende indhold:

»De af tjenestemænd i henhold til lov af 5. januar 1851 eller senere love til opfyldelse af enkeforsørgelsespligten tegnede overlevelserefter forbliver i kraft, og de af tjenestemænd til samme formål til rådighed stillede forsikringsdokumenter eller andre værdipapirer forbliver til rådighed på de hidtil

gældende betingelser i det omfang, i hvilket de tjener til dækning af den pligtige enkeforsørgelse. Disse forsikringer eller værdipapirer skal med de i 10. stykke angivne ændringer efter de hidtil gældende regler træde i stedet for en til den pligtige enkeforsørgelses beløb svarende del af enkepensionen efter denne lov, når tjenestemanden afgår ved døden efterladende sig enke, men præmierne for de pligtige forsikringer betales med de i 9. stykke angivne ændringer fra lovens ikrafttræden af staten og ikke af tjenestemanden.«

Ordningen er gengivet således i en skrivelse fra omkring 1955 fra statsanstalten for livsforsikring:

» ...

Er den pligtige forsikring en overlevelserente, vil denne efter tjenestemandens død blive udbetalt fra Statsanstalten til enken mod tilsvarende afkorting i den hende tilkommende enkepension. Hvis hustruen dør før tjenestemanden, bortfalder overlevelserenten. Er den pligtige forsikring en livsforsikring, udbetales forsikringssummen ved tjenestemandens død (eller ved forsikringstidens udløb forinden) til ministeriet, der da efter samråd med enken sørger for summens anvendelse, i reglen ved indkøb af værdipapirer. Ved udløb i levende live udbetales renterne til tjenestemanden og efter hans død til enken, hvis enkepension da årlig afkortes med årsbeløbet af den overlevelserente, den pligtige livsforsikring svarer til. Ved enkens død falder de for livsforsikringssummen indkøbte værdipapirer i arv efter de almindelige arvegangsregler.

...«

Det kan ikke give mig grundlag for kritik, at undervisningsministeriet i overensstemmelse hermed har bestemt, *at* livsforsikringssummen ikke kunne udbetales til Deres tante, men skulle anvendes til køb af enten en livrente eller værdipapirer, og *at* der herefter - uanset hvilken ordning der valgtes - skulle ske en afkorting i hendes enkepension med et årligt beløb svarende til en overlevelserente (299 kr.).

Det fremgår af ordningen som beskrevet ovenfor, at anbringelse i værdipapirer indebærer, at den årlige renteudbetaling (typisk) vil blive mindre end det beløb, hvormed der sker afkorting i enkepensionen. Til gengæld bevares kapitalen således, at den falder i arv efter de almindelige regler herom.

Jeg må endvidere lægge til grund, at det er i overensstemmelse hermed, at afkorting i enkepensionen sker fra det tidspunkt, den valgte ordning i enkelttilfælde træder i kraft - i forhold til Deres tante, ved begyndelsen af året 1985 - medens renterne af de indkøbte værdipapirer først kommer til udbetaling, når de er optjent (for (Deres) tante i januar 1986).

For så vidt har jeg i det hele ikke grundlag for at kritisere de af undervisningsministeriet truffne foranstaltninger med hensyn til Deres tantes pensionsforhold.

Jeg må imidlertid være enig med Dem i, at den foreliggende sag kan give anledning til at rejse det spørgsmål, om der er tilstrækkeligt grundlag for fortsat at opretholde den overgangsordning, der blev gennemført i forbindelse med tjenestemandsløven af 1919. Sagen synes i hvert fald at illustrere, at de omkostninger, der i dag er forbundet med ordningens administration, reelt indebærer, at den ikke længere tilgodeser de reale hensyn, der dannede grundlag for dens gennemførelse. Da spørgsmålet herom hører under finansministeriet, lønnings- og pensionsdepartementet, har jeg samtidig hermed oversendt sagen til dette ministerium, idet jeg samtidig har forespurgt, om finansministeriet har overvejet eller vil være indstillet på at overveje at søge den omhandlede overgangsordning afviklet.«

I skrivelse af 10. juni 1986 meddelte lønnings- og pensionsdepartementet mig, at departementet ville tage spørgsmålet om en eventuel afvikling af overgangsordningen op til undersøgelse og overvejelse.

Jeg meddelte herefter departementet, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.